

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Дрозда Олексія Юрійовича на дисертацію Присяжнюк Оксани Василівни «Концепт цифровізації адміністративного судочинства», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Аналіз тексту дисертації, анотації та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації, дає підстави зробити висновок про актуальність теми, за якою виконано дисертацію, належний ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вагоме значення для науки і практики, а також про вирішення в дисертації вагомих проблем у сфері цифровізації адміністративного судочинства.

1. Обрана авторкою дисертації тема для дослідження є дійсно актуальною з огляду на кардинальні зміни правового регулювання різних сфер суспільного життя, реформування напрямів правового впливу, реформаторських та інтеграційних процесів у сфері діяльності суб'єктів публічної адміністрації. У зазначених умовах питання щодо перерформатування судової системи загалом, та адміністративного судочинства зокрема, в частині максимального розширення сфери застосування цифрових технологій, набуває пріоритетного значення, що, своєю чергою, вимагає переосмислення доктринальних положень концепту цифровізації адміністративного судочинства. Використання цифрових технологій багатогранне та потребує належного правового забезпечення та доктринального обґрунтування. Однак, вимушені констатувати, що не дивлячись на значну кількість наукових праць з цієї проблематики, у доктрині адміністративного процесуального права України наразі відсутнє сучасне, співзвучне часові, комплексне дослідження теоретико-прикладних питань концепту цифровізації адміністративного судочинства, що визначає теоретичну та практичну цінність здійсненого О.В. Присяжнюк наукового дослідження.

Проведене О.В. Присяжнюк дослідження носить комплексний характер і присвячене поглибленню знань та наукових підходів для розуміння сутності концепту цифровізації адміністративного судочинства на основі системного і поглибленого аналізу наявних наукових і нормативних джерел. Його практична значимість зумовлена необхідністю визначення змісту зазначеного концепту та характеристики його нормативно-правового забезпечення.

Ці та інші аргументи ще раз підтверджують актуальність, теоретичну та практичну значимість обраної О.В. Присяжнюк теми дисертаційної роботи, яка спрямована на пошук та науково-теоретичне обґрунтування прогресивних регулятивних механізмів, які сприятимуть розширенню сфери цифровізації адміністративного судочинства.

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, його новаторський характер підкреслює зв'язок роботи з **науковими програмами, планами, темами, грантами**. Наукове дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Таким чином, викладене вище свідчить, що обрана авторкою тема для дослідження і поставлена мета присвячені дійсно актуальній проблемі, вирішення якої допоможе обґрунтувати новітні теоретико-правові та інституційні аспекти цифровізації адміністративного судочинства з урахуванням загальноновизнаних міжнародних стандартів та сучасно-політичної ситуації в нашій країні.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувачки. Вивчення дисертації та наукових публікацій О.В. Присяжнюк засвідчують логічність структури дослідження, що надало можливість дисертантці визначити мету, об'єкт, предмет і завдання роботи та всебічно й повно проаналізувати задекларовану тему. Зокрема, основна мета, яку ставила перед собою авторка, полягає у поглибленні знань, підходів для розуміння

сутності концепту цифровізації адміністративного судочинства на основі комплексного аналізу наявних наукових і нормативних джерел.

Визначена мета дослідження деталізована у завданнях, які, своєю чергою, дозволили окреслити об'єкт та предмет дослідження. Зокрема, об'єктом дослідження визначено суспільні відносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства та його забезпечення, а предметом – концепт цифровізації адміністративного судочинства. Таке формулювання об'єкта та предмета дисертації не викликає зауважень і засвідчує фаховий підхід здобувачки до окреслення меж дослідницької проблематики.

Таким чином, є підстави стверджувати, що постановка завдань, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження є чіткими, зрозумілими й такими, що цілком відповідають загальним вимогам і дозволяють логічно розкрити сутність актуальних проблем, вирішення яких покладено в основу дисертації. Завдання наукового пошуку виконано, мети роботи досягнуто.

У роботі використано сукупність загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання, які дали змогу висвітлити й вирішити низку теоретичних та практичних питань теми дослідження.

Дисертанткою проаналізовано значну кількість джерел (190 найменувань). При цьому слід відмітити, що в списку використаних джерел наведені наукові праці теоретичного змісту, дослідження практиків. Це свідчить про те, що в дисертації приділена увага як теоретичним, так і практичним аспектам досліджуваної теми. Авторка дисертації уважно поставилася до аналізу джерел теоретичного характеру – в дисертації представлено аналіз значної кількості таких джерел. Полемізуючи з науковцями-юристами на сторінках дисертації, авторка обґрунтовує власні висновки, рекомендації, узагальнення. І тут дуже добре прослідковується вдалість вибору нею методів і прийомів наукового дослідження.

Грунтовний аналіз робіт інших науковців і правильно обрана методика наукового дослідження дали можливість авторці вирішити наукову задачу,

сформулювати пропозиції та рекомендації, спрямовані на подальше поглиблення цифровізації адміністративного судочинства.

Викладене дає підстави стверджувати, що дисертація О.В. Присяжнюк виконана на високому науковому рівні.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачкою досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація О.В. Присяжнюк є одним з перших у вітчизняній адміністративній процесуальній науці дослідженням концепту цифровізації адміністративного судочинства. У дисертації з належним обґрунтуванням наведені наукові положення, висновки та рекомендації, що є дійсно доктринальними для теорії та практики судового адміністративного процесу.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано ряд концептуальних теоретичних та практичних положень, наукових висновків, узагальнень та пропозицій, що відповідають змістовним ознакам наукової новизни. Зокрема, уперше сформовано концептуальні засади цифровізації адміністративного судочинства; визначено сферу охоплення наукової генези використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві; обґрунтовано доцільність прийняття Концепції цифрової трансформації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; розроблено авторську дефініцію поняття «цифровізація адміністративного судочинства»; аргументовано доцільність уніфікації термінології у чинному адміністративному процесуальному законодавстві та використання понять «адміністративна справа» та «суб'єкт владних повноважень»; доведено тезу про надмірну деталізацію правосуб'єктності учасників адміністративного судочинства; аргументовано потребу у використанні терміну «адміністративна справа» при впорядкуванні спрощеного позовного провадження тощо.

Також було удосконалено: положення щодо впливу цифрових технологій на суспільний порядок та стан правового регулювання;

трактування понять адміністративного процесуального характеру для цілей детермінації концепту цифровізації адміністративного судочинства; підхід до виокремлення ознак, що притаманні принципам адміністративно-правового забезпечення цифровізації; положення щодо співвідношення категорій «публічний інтерес та державний інтерес», «публічно-правові відносини» та «адміністративно-правові відносини», «електронний доказ» та «цифровий доказ»; положення щодо детермінації поняття «електронних доказів в адміністративному судочинстві» та їх співвідношення з іншими доказами; підхід до потреби використання в адміністративному процесуальному законодавстві терміну «суб'єкт владних повноважень» при визначенні адміністративної правосуб'єктності.

Подальшого розвитку набули положення щодо: критеріїв публічно-правових відносин; належного прийняття та розгляду електронних доказів у адміністративному суді та їх автентичності; правосуб'єктності громадських організацій в адміністративному судочинстві; виокремлення особливостей спрощеного провадження в адміністративному судочинстві; фактичного впливу цифровізації на якісні та кількісні ознаки адміністративного судочинства; аргументації впровадження стандартів ЄС та використання практики європейських держав в частині цифровізації адміністративного судочинства.

Загалом у дисертації запропоновано та належним чином обґрунтовано значну кількість нових теоретичних підходів, висновків та узагальнень, а також доведено доцільність внесення змін і доповнень до Кодексу адміністративного судочинства України та окремих нормативно-правових актів, які забезпечують участь в розгляді публічно-правових спорів. Проведена авторкою науково-дослідна робота є результатом її власних напрацювань, вдалою спробою оптимізації реалізації та застосування інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики в у сфері цифровізації судової гілки влади.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз загального змісту роботи свідчить про те, що здійснене дослідження має самостійний, творчий, цілісний характер, а також відзначається достатньо високим науковим рівнем.

Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи О.В. Присяжнюк не викликають суттєвих зауважень. Висновки в дисертації сформовано відповідно до отриманих результатів, вони мають вагому аргументацію, свідченням чого є використана методологія дослідження, яка ґрунтується на сукупності загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання (системного аналізу, діалектичного методу наукового пізнання, логіко-системного, формально-догматичного, формально-логічного, структурно-функціонального методів, а також методів моделювання, аналізу, синтезу та інших). Робота виглядає органічною і своєчасною, адже є прикладом результативного використання сучасної методології для найбільш успішного досягнення мети дисертаційного дослідження.

Розв'язання визначених у вступі завдань базується на результатах аналізу широкого кола джерел, які репрезентують вітчизняну і західну адміністративну науку. Зокрема, науково-теоретичне підґрунтя дисертації склали наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі філософії, загальної теорії держави і права, адміністративного права та адміністративного процесу, державного управління, інформаційного права; узагальненням і систематизацією доктринальних напрацювань науки адміністративного судового процесу щодо формування цілісного концепту цифровізації адміністративного судочинства.

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, міжнародні договори, яких ратифіковано Україною, закони України, підзаконні нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, стандарти Європейського

Союзу, що стосуються здійснення адміністративного судочинства. Емпіричну базу дослідження становлять судові рішення, прийняті адміністративними судами з приводу розгляду публічно-правових спорів.

Отже, є всі підстави стверджувати, що результати дисертаційного дослідження О.В. Присяжнюк, які винесено на захист, виконано на високому методологічному рівні. Вони достатньо аргументовані, обґрунтовані, логічні та переконливі.

5. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації мають як теоретичний, так і прикладний зміст, що підтверджується актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження (подані у додатках до дисертації), які можуть бути використані в: науково-дослідній сфері (при подальшому доктринальному аналізові проблематики здійснення адміністративного судочинства в цілому та використання цифрових технологій в судочинстві, зокрема); правотворчій діяльності (при наданні пропозицій у частині удосконалення положень КАС України та інших нормативно-правових актів, положення яких так чи інакше торкаються цифровізації судочинства та доступу до нього); правозастосовній діяльності (для належного втілення у правову дійсність заходів, що становлять діяльність, пов'язану з розглядом та вирішенням публічно-правових спорів з використанням цифрових технологій); навчальному процесі (при підготовці монографій, підручників та посібників з навчальних дисциплін «Адміністративне процесуальне право», «Особливості розгляду окремих публічно-правових спорів» та при їх викладанні).

6. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація О.В. Присяжнюк викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України. Структура дисертації дозволила всебічно і повно проаналізувати питання, які визначені як мета і завдання дослідження. Авторка правильно визначила мету та завдання дослідження, обрала

відповідну методику його проведення. При цьому сформульовані завдання достатньо відображені у змісті роботи та висвітлені у висновках.

Дисертація містить анотацію, список публікацій, зміст, вступ, три розділи, які містять дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Структура дисертації повністю відповідає цілям і задачам дослідження, дозволяє послідовно розглянути заявлену проблематику.

Анотація в стислій формі відображає основні тези дослідження, викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувачки, у яких висвітлено основні результати дослідження.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, схарактеризовано ступінь наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету дослідження, окреслено поставлені завдання наукового пошуку, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, описано використані методи пізнання, емпіричну та нормативно-правову базу, аргументовано наукову новизну отриманих результатів, зазначено інформацію щодо апробації матеріалів дисертації та її структуру.

Кожен з розділів та підрозділів роботи містить результати, що становлять науковий інтерес. Так, перший розділ дисертаційного дослідження присвячено нормативно-правовим засадам цифровізації в адміністративному судочинстві. Зокрема, дисертанткою зазначено, що самі по собі цифрові технології не мають значення для управлінської та юридичної системи. Цифрові технології трансформують суспільний порядок та стан правового регулювання лише у тому у випадку, коли вони: а) стають частиною правової дійсності та мають місце у практичній діяльності, що потребує наступного нормативного впорядкування; б) стають частиною нормативного впорядкування та мають бути втілені у практичну площину. Зазначено, що тлумачення цифрових технологій, визначення їх впливу на певну сферу суспільних відносин пов'язано з урегульованістю цих суспільних відносин нормами права.

У другому розділі проаналізовано вплив цифровізації на змістовні складові адміністративного судочинства. Так, позитивними є висновки, зроблені у ході дослідження системи доказів в адміністративному судочинстві. Обґрунтовано тезу про використання понять «електронний доказ» та «цифровий доказ» як синонімів. Встановлено, що перевірка електронного доказу на предмет достовірності, допустимості та цілісності може здійснюватися за допомогою використання кваліфікованого електронного підпису та спеціальної електронної печатки. Виокремлено основні характеристики оцінювання судом електронних доказів.

Третій розділ присвячено удосконаленню адміністративно-правового забезпечення цифровізації адміністративного судочинства. Вагомим є висновки, зроблені Присяжнюк О.В. щодо залежності трактування поняття «нормативно-правова характеристика адміністративного судочинства» від тлумачення таких складових: 1) сутності адміністративного судочинства як об'єкта правового впливу та 2) визначення нормативно-правової бази, яка має бути спрямована на впорядкування цієї сфери суспільних відносин. В якості основних критеріїв при визначенні сутності адміністративного судочинства визначено те, що: а) це діяльність адміністративних суддів; б) це діяльність, що стосується вирішення адміністративних справ; в) адміністративна справа для цілей адміністративного процесуального законодавства – це публічно-правовий спір, якого передано на вирішення у судді. Враховуючи можливість використання цифрових технологій при вирішенні окремих адміністративних справ, виділено межі їх впливу саме на порядок вирішення спорів. Акцентовано увагу на впливові цифровізації на: 1) способи вчинення окремих процесуальних дій з приводу підготовки справи до розгляду по окремим категоріям публічно-правових спорів; 2) подання заяв по суті справи та відзив на позовну заяву по окремим категоріям адміністративних справ, що може здійснюватись через електронний кабінет як основний спосіб; 3) використання під час судового процесу доказів, що мають цифрове відображення.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано висновки, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію та високий рівень достовірності. Зміст дисертації в цілому характеризується досить виваженим підходом до розроблення відповідних дефініцій, що дозволило авторці аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем, пов'язаних із розвитком концепту цифровізації адміністративного судочинства.

Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація О.В. Присяжнюк відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої виконують актуальне наукове завдання – обґрунтування нових теоретико-правових та практичних аспектів реалізації концепту цифровізації адміністративного судочинства.

7. Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані за результатами дисертаційної роботи, висвітлені в 11 публікаціях, із них: 7 статей опубліковано у наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого переліку, а також 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях. Аналіз змісту цих публікацій свідчить про те, що розробка проблеми, якій присвячена дисертація, здійснювалася системно. У публікаціях достатньо відображені всі розділи дисертаційного дослідження. Це дозволяє вважати, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертації належно пройшли апробацію, а дисертанткою в повній мірі було виконано відповідні вимоги, які висуваються МОН України.

8. Оформлення дисертаційної роботи О.В. Присяжнюк відповідає встановленим вимогам. Зміст анотації є ідентичним основним положенням дисертації. Дослідження Присяжнюк О.В. є логічно структурованим та надає змогу виокремити та послідовно дослідити широке коло питань обраної тематики на теоретичному рівні, проаналізувати положення законодавства, що

регулюють цифровізацію адміністративного судочинства, а також матеріали судової практики. Визначені у роботі завдання дослідження відповідають його загальній меті, яка полягає у здійсненні дослідження концепту цифровізації адміністративного судочинства. Дисертацію вигідно характеризує науковий стиль викладу державною мовою, який, у той же час, не перенавантажений занадто складними вербальними конструкціями.

Дисертація у цілому свідчить про вільну орієнтацію авторки в науці адміністративного процесуального права та добру обізнаність у науковій літературі й законодавстві, що відповідає високому рівню наукової кваліфікації. Висновки і пропозиції дисертантки ґрунтуються на достатній науковій платформі, що дає підстави визнати дослідження самостійним і завершеним. Більшість висновків дисертантки науково обґрунтовані й оригінальні, сприяють перегляду усталених догм.

9. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження О.В. Присяжнюк може бути рекомендовано для використання в освітньому процесі закладів вищої освіти юридичного профілю, у науково-дослідних розробках наукових установ, під час підготовки наукових публікацій та монографій, планування досліджень за цим напрямом.

10. Відсутність порушень академічної доброчесності. Проаналізувавши зміст дисертації, можна констатувати, що авторкою дисертації дотримано вимоги академічної доброчесності повною мірою. Дисертація містить посилання на використані в її тексті джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень та відомостей. Надано повну інформацію про результати наукової діяльності й використані методики досліджень. У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій, фальсифікацій та інших порушень академічної доброчесності.

Констатуючи, дисертація є самостійним, завершеним, комплексним науковим дослідженням, в якому повною мірою розкрита його тема, досягнута мета, яка перед ним висувалась, та вирішені всі задачі, які ставила перед собою

авторка. У дисертації порушено не розроблені раніше наукові і практичні завдання, розв'язання яких дозволило одержати цікаві результати і виробити корисні пропозиції щодо удосконалення правового регулювання використання цифрових технологій під час розгляду публічно-правових спорів. Відповідно, відгук про дисертацію позитивний. Дисертація відповідає вимогам, які висуваються до такого роду наукових праць – і щодо змісту, і щодо оформлення.

11. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувачки. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання, які потребують, на нашу думку, додаткової аргументації, пояснення або уточнення позиції автора під час публічного захисту роботи:

1. З метою удосконалення адміністративно-правового забезпечення цифровізації адміністративного судочинства, дисертантка обґрунтовує доцільність прийняття Концепції цифрової трансформації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Однак, у науковому дослідженні такого рівня, як дисертація кандидата юридичних наук, необхідно не лише констатувати необхідність ухвалення того чи іншого нормативно-правового акту, але також викласти власні міркування щодо його змісту, розробити відповідний проект, або хоча б його приблизну структуру.

2. Аналізуючи зміст правосуб'єктності учасників адміністративного судочинства (підрозділ 2.3), авторка визначає основні недоліки правового регулювання окремих її елементів, а також обґрунтовує найбільш оптимальні шляхи їх подолання. У цілому погоджуючись із сформульованими пропозиціями, все ж таки слід зауважити, що більшість із них мають загальний характер і прямо не пов'язані із концептом цифровізації адміністративного судочинства.

3. У підрозділі 2.1. дисертації основна увага зосереджується на аналізі сучасних тенденцій трансформації предмету публічно-правових спорів. В якості висновків авторка визначає основні «наслідки розширення предмету

спорів адміністративного судочинства», а також «об'єктивні та суб'єктивні фактори», які впливають на ці процеси (92). При цьому в якості зауваження слід вказати на відсутність логічного взаємозв'язку між зробленими дисертанткою висновками та обґрунтованим нею концептом цифровізації адміністративного судочинства. У зв'язку з цим, під час прилюдного захисту роботи дисертантці слід додатково роз'яснити, яким саме чином і які конкретно елементи цифровізації обумовили розширення юрисдикції адміністративних судів.

4. Деяко непослідовним видається підхід дисертантки до дослідження проблемних аспектів використання інформаційних технологій в письмовому провадженні. Так, в дисертації про такий вид провадження згадується і в підрозділі 3.1., і в підрозділі 3.2. У зв'язку з цим, під час прилюдного захисту роботи авторці слід уточнити, які саме аспекти письмового провадження пропонується удосконалити в рамках обґрунтованого нею концепту цифровізації адміністративного судочинства.

5. Таким, що потребує додаткового наукового обґрунтування є вибір дисертанткою теми наукового дослідження. Річ у тім, що в сучасній українській мові загалом, та в спеціальній юридичній літературі зокрема, можна зустріти велику кількість дефініцій терміну «концепт». У зв'язку з цим, дисертантці необхідно було ще на початку свого дослідження чітко окреслити, який зміст вона вкладає у поняття «концепт цифровізації адміністративного судочинства».

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що висловлені вище зауваження стосуються переважно спірних, дискусійних проблем. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову і практичну цінність, є самостійним завершеним комплексним дослідженням актуальної теми і новим вирішенням конкретного наукового завдання. Зроблені дисертанткою висновки та узагальнення, сформульовані пропозиції та рекомендації сприяють удосконаленню концепту цифровізації адміністративного судочинства, а

наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертанткою.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

У дисертації Присяжнюк Оксани Василівни отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Вона є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана нею особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених нею досліджень, що мають інноваційний характер, відрізняються новизною в постановці проблем щодо концепту цифровізації адміністративного судочинства. Структура та зміст дисертації відповідають її назві, а основні її наукові положення, висновки та рекомендації, характеризуються новизною, достовірністю, достатньою повнотою їх викладення.

На підставі вказано вище можна зробити висновок, що дисертація Присяжнюк Оксани Василівни на тему «Концепт цифровізації адміністративного судочинства» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає вимогам п. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Присяжнюк Оксана Василівна – заслуговує на підставі прилюдного захисту на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
керівник Департаменту
організаційного забезпечення діяльності
Бюро економічної безпеки України,
заслужений діяч науки і техніки України,
доктор юридичних наук, професор

Олексій ДРОЗД